

17.

BÖLÜM

SAĞLIK EĞİTİMİ VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

Prof. Dr. Ferdi TANIR
Dr. Öğretim Üyesi Burak METE

AMAÇ

Bu bölüm sonunda okuyucular, eğitim, sağlık eğitimi, yetişkin eğitimi, sağlık davranışı ve sağlık okuryazarlığı hakkında bilgi sahibi olacaklardır.

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

Bu bölümün sonunda okuyucular;

1. Eğitim kavramlarını ve biçimlerini açıklar,
2. Yetişkin eğitimi tanımlar,
3. Sağlık davranışını ve sağlığı geliştirmeyi tanımlar ve planlarını sayar,
4. Sağlık eğitiminin temel amaçlarını, aşamalarını ve ilkelerini açıklar,
5. Sağlık eğitimi etkileyen faktörleri, yöntemlerini ve temel konularını sıralar,
6. Sağlık okuryazarlığını ve önemini açıklar,
7. Sağlık okuryazarlığını geliştirmeyi açıklarlar.

17.7.4 Sağlık Okuryazarlığını (Bilincini) Geliştirmek

Çok sektörlü yaklaşım; sağlık, eğitim, akademi, medya-iletişim, iş sektörü vb. işbirliğini gerektirir. Sağlık okuryazarlığı düzeyinin yüksek olması amacı ile üç tür müdahale vardır;

1. Genel eğitim düzeyi düşük olanların desteklenmesi,
2. Sağlık okuryazarlığı düzeyinin yükseltilmesine yönelik politika belirlenmesi,
3. Yönetmelik düzenlemeler yapılması ve uygulanmasıdır.

Sağlık okuryazarlığı bilincini geliştirmek için; sağlık okuryazarlığı eğitiminin erken çocukluk (aile-kreş) döneminden itibaren verilmeli, sağlığın geliştirilmesi kavramı okul eğitimi sırasında geliştirilmeli, yetişkin dönemindeki eğitimde olası engellerle baş etme yolları geliştirilmeli, bireylerin özelliklerine ve kapasitelerine uygun çok yönlü programlar yapılmalı, katılımcı eğitim yöntemleri kullanılmalı ve sağlıklı olmak ve iyilik hali için yeni yöntemler geliştirilmelidir.

Sağlık okuryazarlığı, çok boyutlu bir yapıdır ve kapsamlı araştırmalarla en uygun ölçme yöntemi bulunmalıdır. Halkla ilişkiler geliştirilmeli, devlet, üniversiteler, sivil toplum kuruluşu ve profesyonel gruplar ortak projeler üretmelidir. Özellikle de medyada dolaşan bilgilerin uygun ve doğru olması sağlanmalıdır. Medyada eleştirel sağlık okuryazarlığı uygulamaları yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Sağlık Bakanlığı. Halkın Sağlık Eğitimi Yönetmeliği. 06.08.2000 tarih ve 24132 sayılı Resmi Gazete.
2. Özvarış Ş.B. Sağlık Geliştirme ve Sağlık Eğitimi. Hacettepe Üniv. Yayınları, Ankara, 2016.
3. Önal E. Sağlık Eğitimi. İstanbul Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD., 2003.
4. Milli Eğitim Bakanlığı. Sağlık Eğitimi Yöntemleri ve Eğitim Araç Gereçleri. Ankara, 2013.
5. Elmacı N. Sağlık Eğitimi ve Sağlık Geliştirme. 2013, <http://www.dicle.edu.tr/Contents/e2631764-fea8-4059-b97e-b0a01a453d9c.pdf>, Erişim: 01.08.2016.
6. Ağrıdağ G. Sağlık eğitimi. Ç.Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD. Ders Notları, Adana, 2014.
7. Cıncı D. Health Literacy: A prescription to End Confusion. Institute of Medicine of The National Academies Committee of Health Literacy. Report Brief April 2004.
8. Berkman N.D, Davis T.C, McCormack L. Health Literacy: "What is it?" Journal of Health Communication 2010;15:9-19.
9. Tanrıöver M.D ve ark. Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Araştırması. 1. Baskı, Sağlık-Sen Yayını:25, 2014, Ankara.
10. Breuer D. (Ed.) Sağlık Okuryazarlığı Sağlam Kanıtlar. WHO, 2013, Sağlıklı Kentler Birliği, ISBN: 978-605-85824-6-0, 2015.
11. Çopurlar C. K ve ark. Sağlık Okuryazarlığı Nedir? Nasıl Değerlendirilir? Neden Önemli? TJFM & PC, 2016; 10 (1): 42-7.
12. Okyay P, Abacıgil F. Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçekleri Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1025, ISBN: 978-975-590-594-5, Baskı 1, Mayıs 2016, Ankara. Glanz K, Rimer BK, Viswanath K. Health behavior and health education theory, research, and practice. 4th Ed, Jossey Bass; 2008

13. Tramm R, McCarthy A, Yates, P. Using the Precede-Proceed Model of health program planning in breast cancer nursing research. *J Adv Nurs* 2012; 68(8):1870-80. doi:10.1111/j.1365-2648.2011.05888.x
14. Green LW, Kreuter MW. *Health Program Planning: An Educational and Ecological Approach*. 4th ed. NY: McGraw-Hill Higher Education; 2005
15. Zapka JG, Lemon SC, Puleo E, Estabrook B, Luckmann R, Erban S. Patient education for colon cancer screening: a randomized trial of a video mailed before a physical examination. *Ann Intern Med* 2004;141(9):683-92. doi:10.7326/0003-4819-141-9-200411020-00009
16. Hislop TG, Teh C, Lai A, Ralston JD, Shu J, Taylor VM. Pap screening and knowledge of risk factors for cervical cancer in Chinese women in British Columbia, Canada. *Ethn Health* 2007; 9(3):267-81. doi:10.1080/1355785042000250102
17. Schoueri-Mychasiw N, Campbell S, Mai V. Increasing screening mammography among immigrant and minority women in Canada: a review of past interventions. *J Immigr Minor Health* 2013; 15(1):149-58. doi: 10.1007/s10903-012-9612-8
18. Gökkoca, Z. (2001). Sağlık eğitimi açısından temel ilkeler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 10(10), 371-374.
19. GÖZÜM, S., & Beyhan, B.A.Ğ. (1998). Etkin Sağlık Eğitiminde Sosyal Bilişsel ÖĞRENME Kuramının Kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2).